

✻ BUDAVÁRI ✻

2020. 12. - 2021. 01. I. ÉVF. 6. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS
MAGAZIN

A SZÍV SZAVA A MÁTYÁS-TEMLOMBAN

Rád gondolok!
Üzeni a Várkert Bazár

Évzáró beszélgetés
Fodor Gergely kormánybiztossal

Ünnepi receptek
és dekorációs ötletek

NP

NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

JÖVŐKÉPÜNK AZ OTTHONOS PALOTANEGYED

Évzáró interjúnkban Fodor Gergely kormánybiztost a Nemzeti Hauszmann Program távlatairól, a Várkapitányság értékmentő és értékteremtő munkájának eddigi eredményeiről kérdeztük.

TARTALOM

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

- 3 Jövőképünk az otthonos Palotanegyed – Interjú Fodor Gergellyel

RÉGÉSZETI SZENZÁCIÓK A VÁRBAN

- 8 Várfalak mögé bújt város

TEMLOMOK A VÁRBAN

- 12 Az ország szíve, a Mátyás-templom

LÉLEKZET

- 16 A szív szava – Beszélgetés Nagy Sándor káplánal
20 Rád gondolkolok! – Üzeni a Várkert Bazár adventkor
26 Magyar Madonnák – Mária és a kisdéd a képzőművészetünkben
30 Kézműves karácsony – Egyedi ajándékok és díszek

INTÉZMÉNYEINK TITKAI

- 22 Egy levéltár születése

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

- 33 Budavári karácsonyi mézes sütemény

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- 34 Hírek a Budavári Palotanegyedből

KÖZELKÉPEK

- 35 Keresztrejtvény

ÁLDOTT, BÉKÉS KARÁCSONYT ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK
MINDEN OLVASÓNKNAK!

BUDAVÁRI SÉTÁK, I. ÉVFOLYAM 6. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Kőrösi Gábor

Vezető szerkesztő: Németh Mónika Főmunkatárs: Csúri Bence

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Komáromi Lili, Kovács Olivér, Kúti Klaudia, Leitner Karina, Nagy Nándor, Serfőző Melinda
Fotók: Gyarmati Lili, Kárász Karolina, Kovács Olivér, Cultiris, Fortepan, Mátyás-templom archívum, MTI, Országos Széchényi Könyvtár Digitális Képtár, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című [online magazinműsorunkat](#) YouTube-csatornánkon, és [iratkozzon fel hírlevelünkre!](#)

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

☛ Mit jelent Önnek a Nemzeti Hauszmann Program?

A Nemzeti Hauszmann Program számomra és a Várkapitányság valamennyi munkatársa számára mindekelőtt elhivatottságot és felelős cselekvést jelent. A program alapját a Nemzeti Hauszmann Terv keretei jelölték ki, melyben számos kiváló szakember sokéves előkészítő munkája összegződött. Bár a munkának ebben a szakaszában még nem vettem részt, de ezúton is köszönetet mondok mindazoknak, akik a terv megszületését lehetővé tették.

☛ Az akkori terv lényegét sokan a budai Várnegyed műemlék épületeinek rekonstrukciójában látták, ideértve persze az elpusztított épületek helyreállítását is.

A program központi pillérét valóban a Hauszmann Alajos tervei alapján épült várbeli műemlékek megújítása, újjáépítése jelenti. A fejlesztések azonban abban nyerik el igazi értelmüket, hogy nem pusztán épületekben, területekben gondolkodunk, hanem új életet szeretnénk adni ennek a városrésznek. A Budavári Palotanegyednek mindig is saját lelke, szellemisége volt, ezért azt szeretnénk, hogy ez a történelmi negyed ismét teljen meg élettel. Azt szeretnénk, hogy aki ide ellátogat, az érezze jól magát, és örömmel térjen később vissza.

A NEMZETI HAUSZMANN PROGRAM A VÁRKAPITÁNYSÁG VALAMENNYI MUNKATÁRSA SZÁMÁRA MINDENEKELOTT ELHIVATOTTSÁGOT ÉS FELELŐS CSELEKVÉST JELENT.

✿ **Hogy fogadták a helyi lakosok mindazt, ami az elmúlt két évben történt?**

Az itt élő polgároktól nap mint nap számos visszajelzést kapunk. Hálásak vagyunk értük, hiszen a Várkapitányság működése közvetlenül is érinti mindazokat, akiknek a budai Vár az otthonuk. Természetesen az egyes munkálatok kapcsán adódhatnak kényelmetlenségek, de úgy gondolom, abban mindenki egyetért, hogy fejlesztéseinkkel a várbeli polgárok életét is gazdagítjuk. Köszönöm a környéken

élők türelmét, remélem, hogy a program lezárulta után együtt élvezhetjük majd a megújult Várat.

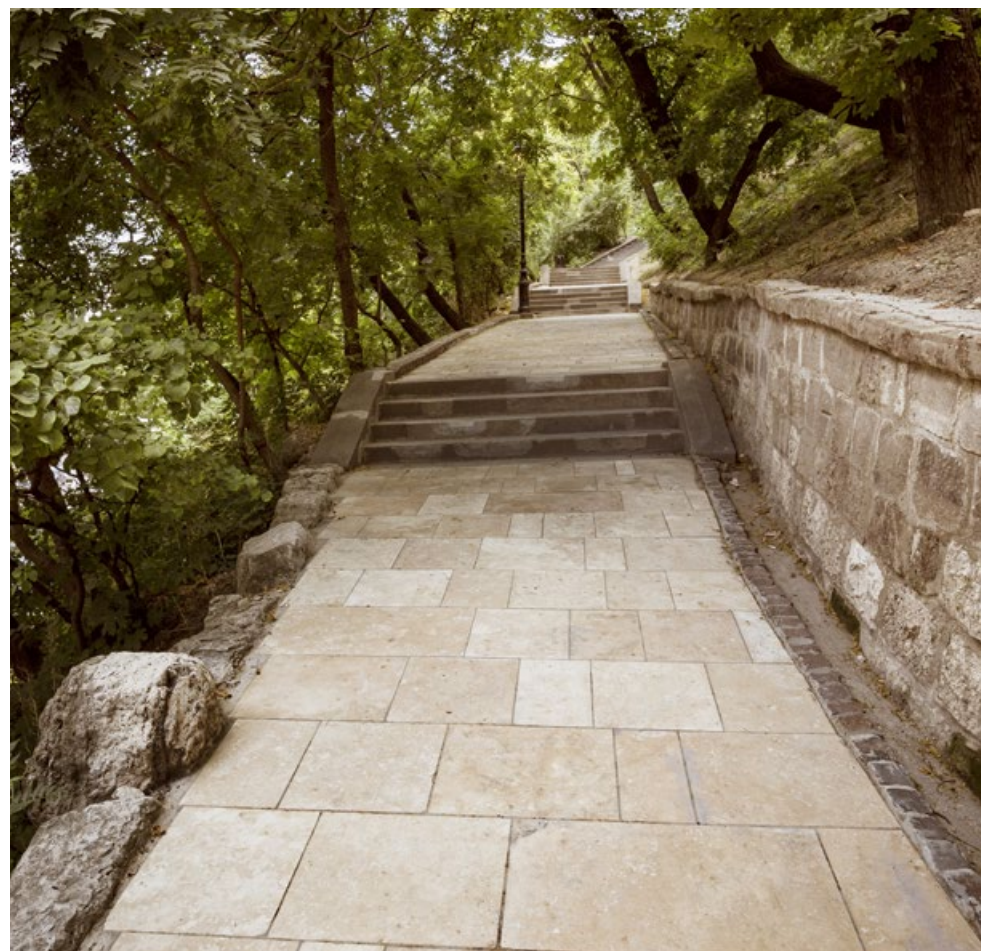
✿ **Mi mindenképp áll a Várkapitányság munkája?**

Feladataink igen szerteágazóak, a tervezéstől az épületek felépítéséig, a régészeti feltárásoktól a kulturális élet szervezéséig, a közösségi eseményektől koncertek rendezéséig, a

faültetéstől a parkosításig, az állagmegóvástól az üzemeltetésig minden részterületet magukban foglalnak.

Ugyanakkor azzal is tisztában vagyunk, hogy a Palotanegyed és a polgárváros történelmi egységet alkot. Ez a városrész a Bécsi kaputól a Déli rondelláig mindig is olyan hely volt, amely a polgárság, az államélet és az egyházi élet közös otthonaként szolgált. Ezt a sok évszázados hagyományt csak a második világháborút követő állampárti diktatúra törte meg. A Nemzeti Hauszmann Program többek között a történelem szövegtén ejtett szakadást is helyre kívánja állítani. Úgy hiszem, ez generációkon átívelő, közös, igazi nemzeti érdek. Természetesen fontos, hogy munkánk során az egyensúlyokra vigyázzva a harmóniát is megteremtjük.

✓ **Ilyen volt, ilyen lett: az elmúlt másfél évben teljeskörően megújult a Clark Ádám térről a budai Várba vezető Ellyps sétány**

✿ **Mit jelent ez?**

Korántsem csupa magasztos dolgot, hétköznapi megoldásokat viszont annál többet. Engedje meg, hogy egy konkrét példán keresztül megvilágítsam ennek lényegét. Kezdetekben nagyon sokszor mondták nekünk, hogy ha felköltözik ide bármely állami hivatal, akkor sokkal több autó fog itt parkolni, ami túlterheli a Várat. A Várkapitányság egyik első intézkedéseként autómentessé tettük a Dísz tértől délre fekvő területet, a Színház utcát, a Szent György utcát és magát a Szent György teret. 2018 előtt még mindennapi tapasztalat volt itt a színte egymás hegyén-hátán álló autók látványa. Ma ezen a helyen egy szépen rendezett, parkosított terület várja az ide felsétálókat és a helybelieket, azaz autókat nem látni, zöld területet viszont igen.

✿ **A Nemzeti Hauszmann Program alapvetően műemléki rekonstrukciókkal szokás azonosítani. Miben más, miben több ez ennél?**

A történelmi rekonstrukciós munkák mellett nagy gondot fordítunk a Budavári Palotanegyed zöldítésére, csinosítására, illetve arra is, hogy a várszoknyán található történelmi kertek, utak, parkok, sétányok, lépcsők újra használhatók legyenek. Mondok egy példát. Amikor 2019-ben ezt a megbízatást megkaptam, akkor még nemigen lehetett a Clark Ádám térről vagy a Tabánból feljutni a Várba bokatorrés kockázata nélkül. Az elhanyagoltság mértéke több mint méltatlan volt ehhez a helyhez. Az itt élők és az ide látogatók örömeire másfél év alatt megújítottuk a teljes Ellyps sétányt és az itt található Hunyadi és Király lépcsőt. A sétányok mentén padokat, szelektív hulladékgyűjtőket és – a kutyások örömeire – kutyahulladék-tárolókat is kihelyeztünk, illetve virágágyásokat telepítettünk, hogy az erre sétálók otthonosan érezzék magukat.

✿ **Tehát a Palotanegyed otthonosá tételét szolgáló fejlesztések fontos elemei a Nemzeti Hauszmann Programnak. Milyen céljaik vannak még?**

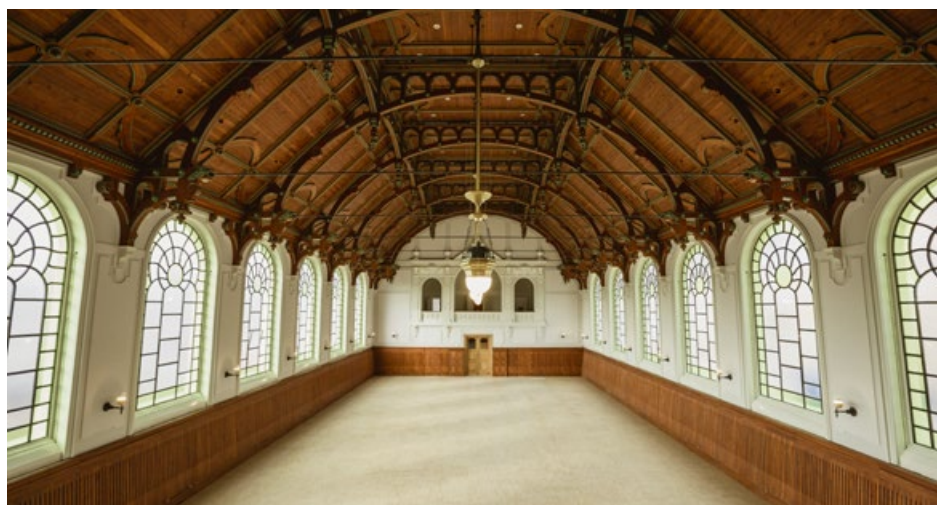
✿ **Nemrégiben megújult a Budavári Palota oldalában található Mátyás kútja is, amely korábban sosem esett át ehhez hasonló, alapos rekonstrukción**

Mint említettem, azt is feladatunknak tartjuk, hogy a hely szellemiségéhez méltó, gazdag kulturális élet legyen a Budavári Palotanegyedben. A Várkert Bazár népszerű, telt házaskor programozatai kiváló példái ennek, de említhetném szabadtéri kiállításainkat, illetve a Budai Várséták nevet viselő tematikus sétáinkat is, amelyek a Vár legendás helyszíneit mutatják be, és egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek. Természetesen a járvány idején tavasztól a mi életünket is meghatározza, de a kollégák sikeresen alkalmazkodtak ehhez is, így a Várkert Bazár ideiglenesen az internetes térbe

költözött át. Az adventi időszakban egy különleges, online videókalendáriumot is létrehoztunk neves művészek részvételével, hogy – habár idén személyesen nem tudunk együtt ünnepelni – közönségünk tagjai mégis lássák, hogy gondolkunk rájuk.

✿ **Épületek, história, hauszmanni örökség... Hol tartanak ezek a munkák, és mi az, ami várható a következő évben?**

Nem véletlenül viseli a programunk Hauszmann Alajos nevét. Mestere és kollégája, Ybl Miklós halálát követően ő kapta meg azt a feladatot, hogy a

Budavári Palotanegyedet befejezte, kiegészítve a saját terveivel. 1905-re a Budavári Palota elnyerte a legszebb, leeurópaibb alakját, a századforduló időszakában jelentette a környék fénykorát. A versailles-i palota után ez volt Európa második legnagyobb palotagyűjtése. A második világháború és az azt követő évtizedek rombolása után nekünk az a feladatunk, hogy a ma élő és az utánunk következő generációknak a lehető legteljesebb szépségében állítsuk helyre a hauszmanni Palotanegyedet, és azt is megmutassuk, hogy mire képesek a magyar meseteremberek.

Jövő év augusztus 20-ára tervezzük a Szent István-terem megnyitását. Ez igazi szenzációnak ígérkezik. Addigra ugyanis újjáépítjük a Budavári Palotának az Országos Széchényi Könyvtár és a Budapesti Történeti Múzeum közötti, úgynevezett déli összekötő szárnyát, és benne a palotának ezt a különleges helyiségét. A Szent István-terem a magyar iparművészet és kézművészet csúcsteljesítménye volt a maga idejében. Roskovics Ignác, Róth Miksa, Strobl Alajos, Thék Endre dolgozott rajta, hogy csak néhányat említsék a kiválónál kiválóbb mesteremberek közül... A nagy elődök alázatára intenek mindenkit, aki a Szent István-terem újjászületésén munkálkodik, ezért az eredeti állapot helyreállítása nemcsak műemléki rekonstrukciós szempontból számít majd bravúrnak, hanem azt is bizonyítja, hogy a magyar meseterem-

berek ma is rendkívüli teljesítményre képesek.

A program keretében megvalósuló fejlesztések közül a Főörség és a Lovarda épülete már elkészült. A Főörségben kávéház és kiállítótér kapott helyet, megnyitásuk a járványhelyzet alakulásától függ. A Lovarda pedig csodás rendezvénytérként, 2021 második felében nyílik meg a nagyközönség előtt, miután elkészülünk a Csikós udvar felújításával és akadálymentesítésével is. És ne feledjük el azt sem, hogy nemrégiben teljeskörűen megújult a palota oldalában található Mátyás

✂ **A Lovarda közelmúltban újjászületett épülete csodás bizonyítéka a századfordulás magyar iparművészet kiválóságának**

rukciós munkánk első eredményeit, ezért maradunk inkább a beszédes tényeknél. A Főörség és a Lovarda rengeteg sétalót vonz a Várba, még a mostani időkben is. Az ezekről az épületekről készített legfrissebb videóink pedig már csaknem félmillió emberhez jutott el eddig a különböző közösségi-média-platfomokon...

✂ **Mik lesznek a soron következő fejlesztések?**

A Sándor-palotával szemben visszaépítjük József főherceg egykori palotáját, eredeti magasságban állítjuk helyre a Honvéd Főparancsnokság épületét, a Dísz tér sarkán pedig rekonstruáljuk a Vöröskereszt Egylet egykori székházát is. A három épület újjáépítését 2021 második felében kezdjük meg. Ezzel a munkával régi adósságot törlesztünk, hiszen mindhárom épület megmenthető lett volna, a második világháború utáni évtizedekben mégis elbontották őket. Ezzel párhuzamosan folytatódik a Budavári Palota minden részletre kiterjedő felmérése is.

A második világháború és az azt követő évtizedek rombolása után nekünk az a feladatunk, hogy a lehető legteljesebb szépségében állítsuk helyre a Budavári Palotanegyedet.

kútja is, amely korábban még sosem esett át olyan alapos felújításon, mint amit idén elvégeztünk.

✂ **Mit tapasztal, a mostani, járvánnyal sújtott idők ellenére milyen érdeklődés övezi az elkészült épületeket?**

Igazán nem szeretnék túlzásokba esni, amikor azt mondom, hogy már most is óriási figyelem övezi rekon-

Segítségével átfogó képünk lesz erről a hatalmas épületegyüttesről, aminek köszönhetően itt is elkezdhetjük a teljes körű rekonstrukciós munkálatokat a jövőben.

✂ **A fejlesztések együttműködési kultúrát igényelnek. Milyen a kapcsolatuk a Budavári Önkormányzattal?**

Mind az előző polgármesterrel, mind a mostani polgármester

asszonnyal jó és kiegyensúlyozott viszonyt sikerült kialakítanunk. A kölcsönös bizalom megteremtése megtérülő befektetés. A „rossz szomszédság török átok”, írja Arany János, a Várkapitányság és a Budavári Önkormányzat azonban jószomszédi kapcsolatban áll egymással, ami abban is megnyilvánul, hogy számtalan praktikus kérdésben működünk együtt. Az általunk végrehajtott fejlesztések ugyanúgy szolgálják az itt lakókat, mint az ide látogatók érdekeit. A sétautak, parkok, közterületek felújítása a Várban és környékén élők számára is öröm.

✂ **Sokan vannak, akik nagy várákózással tekintenek a Citadella felújítására is, melyet a kormány szintén Önre bízott.**

Valóban, egy újabb megtisztelő és hálás feladatot kaptam. A Citadella az egyik legszebb pontja a fővárosnak, ennek ellenére egyben az egyik legelhanyagoltabb is. Az erőd életve-

szélyes állapota miatt évtizedek óta elzárt a látogatók elől. A tervünk az, hogy 2022-re kívül-belül rendbe hozzuk és megnyitjuk az erődítményt, a város talán legszebb közparkját alakítva ki a falak között. Itt további terveink is vannak. A Citadella ágyútoronyában 2023-ra egy állandó kiállítás kap majd helyet, mely a magyarság szabadságküzdelmeinek állít majd emléket.

✂ **Hauszmann Alajos szellemisége milyen inspirációt, irányítást jelent a Várkapitányságnak?**

Ő egy rendkívüli, reneszánsz személyiség volt. Művelt, gyakorlott, egyszerre sok minden iránt érdeklődő, az életet szerető. Ha elolvassuk a naplóját, rácsodálkozunk, milyen

teljes életet élt. Tanított az egyetemen, rengeteg budapesti épület tervezett a Kúriától kezdve a Műszaki Egyetemen át a New York-palotáig, iskolát alapított, felügyelte a rábízott építkezéseket, céljának tekintette a magyar művészek és iparosok támogatását. Minden egyes részletre odafigyelt, és olyannyira fontosnak tartotta a minőséget, hogy jóváhagyása nélkül még egy kilincs sem kerülhetett fel a Királyi Palotára. Értékteremtő és értékközvetítő ember volt, igazi jövőtervező személyiség, akinek példáját érdemes megismerni, ezért jövőre „Hauszmann-sztori” címmel egy izgalmas és látványos kiállítás is megemlékezik programunk névadójáról és munkásságáról. ✂

HAUSZMANN ALAJOS VALÓDI RENESZÁNSZ EMBER VOLT, ÉRTÉKTEREMTŐ ÉS ÉRTÉKKÖZVETÍTŐ SZEMÉLYISÉG, EGY IGAZI JÖVŐTERVEZŐ, AKINEK PÉLDÁJÁT ÉRDEMES MEGISMERNI.

VÁRFALAK MÖGÉ BÚJT VÁROS

Csaknem hétszáznyolcvan éve, hogy a tatárjárást követően elkezdtek épülni a budai Vár bástyái, védőfalai. Bár napjainkban már nemcsak ezek kerítik a fennsíkot, néhol még, azaz inkább már ismét láthatók. Kellemes kis sétával bármikor felfedezhetjük ezeket a 13. századi eredetű falakat.

A tatárjárást követően IV. Béla király a mongol pusztítás megisméltőlésétől tartva alapította meg az Óbudánál és a szinte teljesen felégetett Pestnél jobban védhető várost a Duna jobb partján húzódó fennsíkon. Bár a történelmi köztudat úgy tartja számon, hogy az uralkodó parancsára – és a királyi kincstár jóvoltából –

szinte varázsütésre emelkedett fel néhány év alatt a várost kerítő mintegy három kilométernyi védőfal, valójában Buda megerősítése évtizedekig zajlott. A védőfalak, bástyák építésének költségét többnyire a beköltözött közösségek állták (jó részük az egykori Pest túlélő lakója volt), akik területileg is jól elkülönültek az új városban. A magyarok a Mária

Magdolna-templom, a németek a Nagyboldogasszony-templom körül telepedtek le, a zsidóváros pedig a Szent György térnél, a Fehérvári kapu táján létesült (első zsinagógájuk a Várnegyedbe bevezető út alatt található). A korábban Pesten élő muszlim lakosság már nem telepedett itt le, az évszázad végére ez az etnikum eltűnt erről a területről.

☞ *A Duna felőli oldalon alig maradt látható emléke a középkori falaknak, ám a Halászbástyát egy korábbi bástya felhasználásával alakították ki 120 évvel ezelőtt*

☞ *Az 1686-os ostrom során a keresztény seregeknek az Esztergomi rondellánál sikerült betörniük a Várba, amire a mai napig egy kereszt emlékeztet a várfalon*

A FEHÉRVÁRI RONDELLÁNÁL BETÖRNEK A MAGYAR HONVÉDEK A VÁRBA.

TORONY TORONY UTÁN

A város első erődítése a 13. században nagyrészt kiépült, még ha ennek a korai várfalnak nem is ismert valamennyi eleme. A legteljesebb képünk a nyugati oldalról van, ahol a fal a mai Tóth Árpád sétány alatt húzódott, át a Szent György téren, egészen a mai Királyi Palotáig. Itt, a plató déli végében a későbbi építkezések, majd azt követően a helyreállítások meglehetősen felbolygatták a területet, de valószínűleg földből emelt sánc, illetve árok is védte a fennsíkot. A nyugati oldalon futó falat hatvanöt-hetven méterenként kiugró, félköríves, illetve négyszögletes tornyok tagolták. A vár keleti, Duna felé néző oldalának középkori erődítése kevésbé ismert.

A 13-14. század fordulóján, vagyis az Árpád-kor utolsó éveiben már biztosan állt a Kammerhof, vagyis a régi királyi ház a mai Táncsics utca 7-9-11. telkén. Ez egy külön erődítés volt a városon belül, a plató egy jól védhető kiszögellésében. Teljes egészében még nem sikerült feltárni. A 14. század végén megváltak tőle az uralkodók, hiszen I. Nagy Lajos 1382-ben a budaszentlőrinci pálos szerzeteseknek adományozta. Ezután az épület-együttes többször gazdát cserélt, egyre kevésbé lett fontos a szerepe.

Lajos király könnyű szívvel adományozta halála évében a régi királyi házat kedvenc szerzeteseinek, hiszen az új uralkodói rezidencia ekkor már állt a budai Várban. Néhány évvel korábban ugyanis jelentősen megváltoztatták a fennsík városszerkezetét, mert új palota építésébe fogtak a plató déli részén, a mai Budavári Palota helyén. A Lajos korában emelt épületek kevésbé ismertek, a középkor végéig jellemző tömegét az épületegyüttes Zsigmond uralkodása idején, a 15. század első évtizedeiben nyerte el.

VÁRBÓL VÁROS, MAJD ISMÉT VÁR

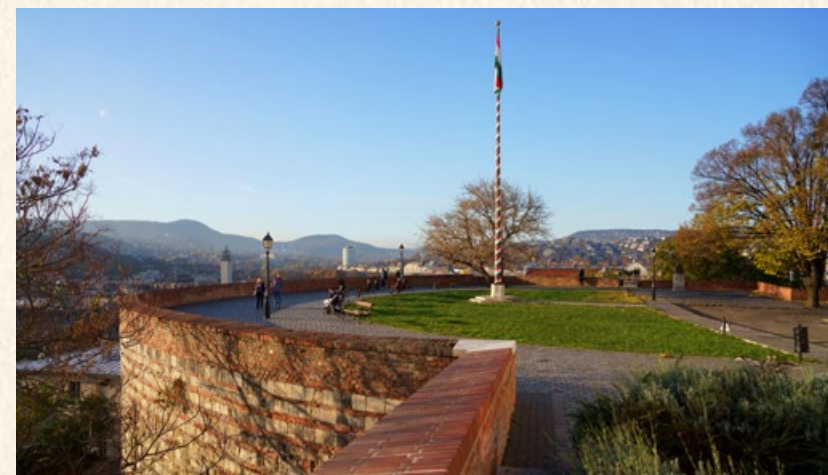
Ezután elsősorban ezt a palota-együttest erődítették, azonban még a 14. század vége táján egy külső falat építettek a város köré, alig néhány méternyire az Árpád-kori faltól, helyenként olyan közel, hogy a kiugró tornyok szinte elérték az új falat. A város lakossága folyamatosan nőtt, azonban a hely adott volt, így a lakosok a későbbiekben több helyütt birtokba vették a két fal közötti területet, gyakran elbontva a korábbi, belső falat. Különösen a Duna felőli oldalon bonthattak intenzíven, itt szinte eltűnt a várfal a sokszori átépítések miatt. Ez az az időszak, amikortól a források mind gyakrabban városnak nevezik Budát a korábbi vár helyett, vagyis a kortársak szemében is kezdte elveszteni védelmi képességeit.

Bár a középkorban is rendre voltak csatározások Buda környékén, igazán komoly veszélybe Mohács után került a királyság fővárosa. Szapolyai János király építtetett ugyan egy korszerű bástyát a Duna felőli oldalon (ez

az Erdélyi bástya, amelynek a feltárására nemrég került sor), azonban a törökök ostrom nélkül vették be a várost 1541-ben. Ők ismét várként használták Budát, kijavították a védőfalakat, és olyan eredményesen építettek új védműveket, hogy a keresztény seregek csak hatodik próbálkozásra, 1686-ban tudták visszafoglalni azt.

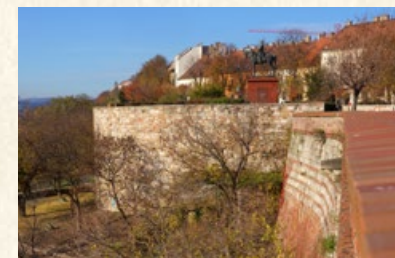
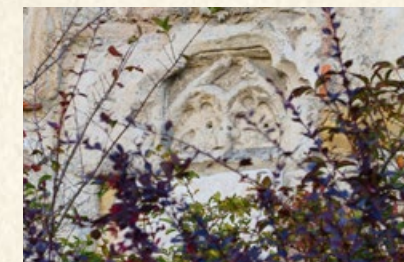
Bár a török veszély elmúlt, a vár katonai funkciója még sokáig fennmaradt. Újjáépítették az ostrom során szétlőtt falakat (döntően ezeket láthatjuk ma is, magjuk a második középkori fal), és a védművek ismét megakasztották, behatárolták a város fejlődését. 1849-ben került sor az utolsó ostromra, amikor Görgey katonái végül a Fehérvári kaput védő rondellánál tudtak betörni többhetes támadás után.

A 19. század második felében a várfalak és bástyák egy részét átalakították, később a második világháború is több sérülést okozott bennük. Ám a Várnegyed még napjainkban is város a városban, hiszen a terepi adottságok és a történelmi városszerzés a múlt velünk élő öröksége. ☘

☞ *Az Esztergomi rondella tetejéről – amelyet valaha Földbástyának is neveztek – csodás panoráma nyílik a budai hegyekre*

☞ *Ha figyelmesen szemléljük a várfalakat, több helyütt is faragott, megmunkált kövekre bukkanhatunk*

ÚJJÁSZÜLETŐ RONDELLA

A budai Vár falai a második világháborút követő helyreállítási munkák során nyerték el jelenlegi formájukat, ám át-fogó rekonstrukciójukra azóta sem került sor. A falak több helyen balesetveszélyessé váltak. A Nemzeti Hauszmann Program keretén belül még az idei évben megkezdődik a legrosszabb állapotban lévő szakaszok felújításának előkészítése, idővel pedig a Budavári Palotanegyed körülvevő összes várfal, bástya, torony és rondella megújul.

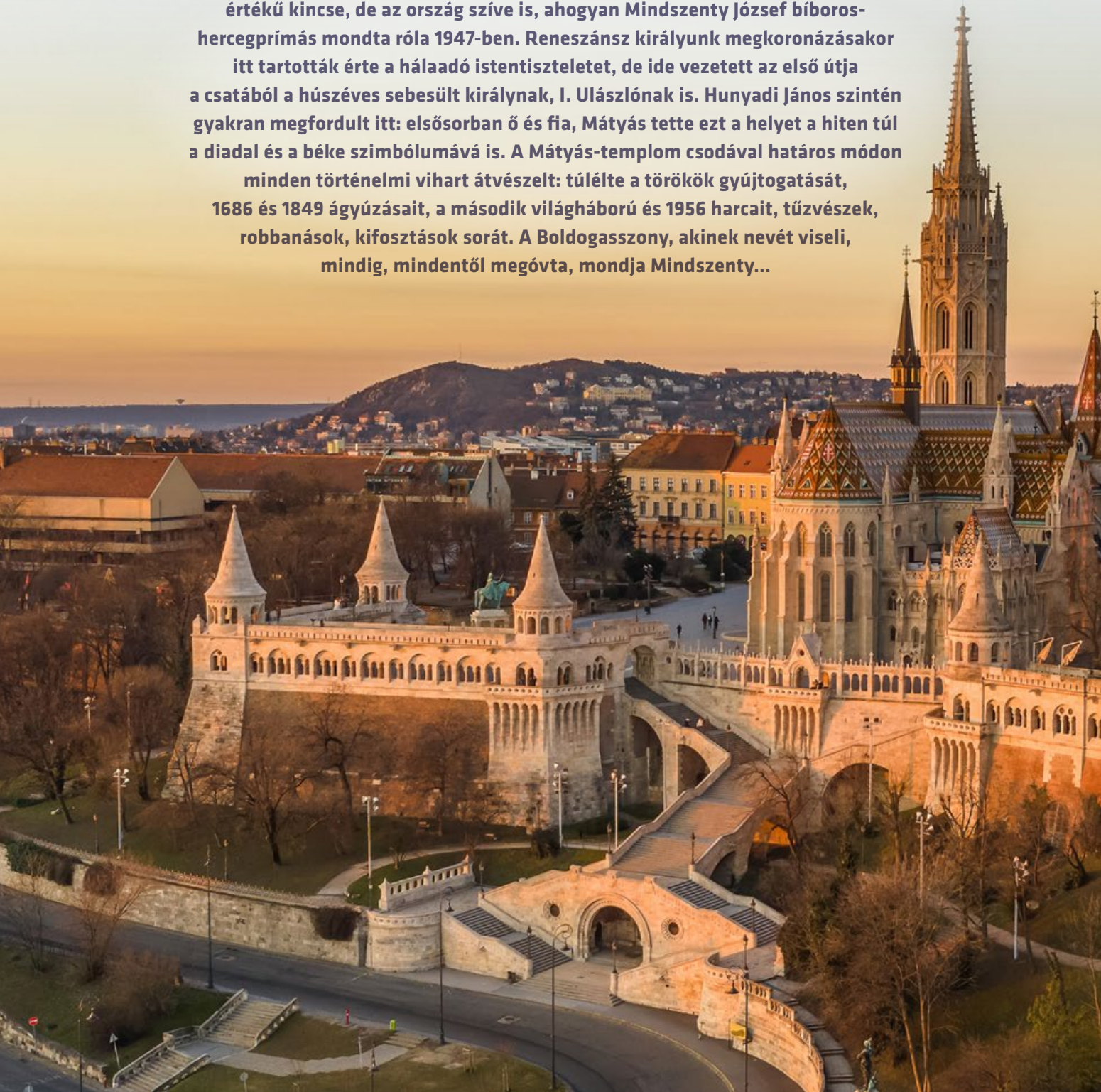
2021 első felében már el is kezdődik az 1660-as években, Kászim pasa által építtetett Fehérvári rondella rekonstrukciója. A rondella szerkezete nagyon rossz állapotban van, ezért először el kell bontani, hogy ezután a szakemberek újjáépíthessék.

A munkák ideje alatt a Várkapitányság kiemelten ügyel arra, hogy a lehető legkevésbé zavarja a Várban élők mindennapjait. A Tóth Árpád sétányhoz kapcsolódó átjárón és a rondellán a felújítás idején ugyan nem lehet majd sétálni, de a Palota úton a gyalogos- és az autós közlekedés is zavartalan marad. A rondella felújításával egy időben sor kerül Görgey Artúr lovas szobrának restaurációjára is, amely a rondella felújítását követően visszakerül majd eredeti helyére.

AZ ORSZÁG SZÍVE, A MÁTYÁS-TEMPLOM

A Mátyás-templom nemcsak a budai Vár és a főváros felbecsülhetetlen értékű kincse, de az ország szíve is, ahogyan Mindszenty József bíboros-hercegprímás mondta róla 1947-ben. Reneszánsz királyunk megkoronázásakor itt tartották érte a hálaadó istentiszteletet, de ide vezetett az első útja a csatából a húszéves sebesült királynak, I. Ulászlónak is. Hunyadi János szintén gyakran megfordult itt: elsősorban ő és fia, Mátyás tette ezt a helyet a hiten túl a diadal és a béke szimbólumává is. A Mátyás-templom csodával határos módon minden történelmi vihart átvészelt: túlélte a törökök gyújtogatását, 1686 és 1849 ágyúzásait, a második világháború és 1956 harcait, tűzvészek, robbanások, kifosztások sorát. A Boldogasszony, akinek nevét viseli, mindig, mindentől megóvta, mondja Mindszenty...

A NAGYBOLDOGASSZONY-TEMPLOM MÉLTÁN A BUDAI VÁR EGYIK LEGNAGYOBB BÜSZKESÉGE: AZ ORSZÁG LEGISMERTEBB TEMPLOMA EGYAZON HELYEN NYÚJT OTTHONT A HÍVŐ KÖZÖSSÉGNEK, A TÖRTÉNELEMNEK ÉS A MŰVÉSZETEKNEK.

Maga a Nagyboldogasszony név a magyar kultúra archaikus rétegeiből ered, egyetlen más nyelv sem nevezi így Szűz Máriát. A titulus Jézus anyjának mennybevételét fejezi ki, termékeny vagy áldott állapotban lévő égi úrnőt jelent.

Ezt a jóval a kereszténység előtti időkből származó hagyományt erősítette meg az államalapító Szent István király máig ható döntése, amikor egyetlen fia, Imre halála után, az ország jövője feletti aggodalom nyomán Szűz Mária oltalmába ajánlotta az egész országot, s ezzel Magyarországot szimbolikus értelemben Mária országává tette.

A templomot egyébként koronázó főtemplomnak is nevezték, utalva a számtalan itt tartott királyi beiktatási ceremóniára. Ma használatos közkeletű nevét pedig az 1384-ben ledőlt tornyot újjáépítettő Hunyadi Mátyásról kapta.

Az épület egyik különlegessége, hogy noha kiemelten szimbolikus jelentőségű része nemzeti kulturális identitásunknak, valójában szinte egyetlen részlete sem eredeti, minden évszázadban legalább egyszer újjáépült és az egymást követő történelmi generációk mindegyike rajta hagyta kézjegyét. A Mátyás-templom tehát ma már nem csupán a hívők számára fontos szakrális jelentőségű hely, de egyben különleges ösztönművészeti alkotás is, nem véletlenül vált az utóbbi évtizedekben

turisztikai látványossággá és művészeti, főként zenei események otthonává.

Az alapítás dátuma a főoltáron látható évszám szerint 1015, a hagyomány alapján az építető pedig maga Szent István volt, erről azonban nem maradtak fenn sem okiratok, sem más tárgyi dokumentumok. Annyi bizonyos, hogy amikor IV. Béla a tatárjárás után az ország újjáépítésébe fogott, és a Várhegyen kezdte egy erődítményszerű központ kialakítását, ennek centrumába az először 1247-ben megemlített Nagyboldogasszony-templomot helyezte, amelyet több egymást követő külföldi építészcsapat épített fel vagy épített újjá.

Az Árpád-ház kihalása után Nagy Lajos gótikus stílusban átépítette a templomot, amely ekkor már iskolát is működtetett, és közel harminc pap végezte itt szolgálatát. A mohácsi vész után a török 1541-ben Budavárat is elfoglalta, a templomot pedig egyetlen nap leforgása alatt mecsetté alakították át. Tornyából 145 éven át szólt a műezgin.

☛ **A templomban Hunyadi Mátyás uralkodása alatt, a 15. században épült fel a délnyugati harangtorony, amely a hazai gótikus építészeti kiemelkedő alkotása. A rajta elhelyezett Mátyás-címer felirata szerint a torony 1470-re készült el, ma is az ekkori formájában látható**

A török kiűzése után a templom a jezsuitákhoz került, akik barokk stílusban építették újjá. Ferenc Józsefet és Erzsébet királynét már itt koronázták meg 1867-ben. Az épület mai képe Schulek Frigyes munkája, az ő vezetésével egy újabb nagyszabású átépítésre került sor 1874 és 1896 között.

Ez a munka nem restaurálást, hanem teljes újjáépítést jelentett. Schulek a barokkhoz képest a 13–15. századi gyökerekhez nyúlt vissza, és a saját korában legmodernebbnek számító anyagokkal és technikákkal, de mindvégig a gótikus formavilághoz hűen alkotta meg a magyar neogót építészeti remekét.

A színpompás belső terek kialakításában kiemelkedő szerepe volt Székely Bertalannak, aki a freskókat készítette, és Lotz Károlynak, aki a díszítőfestő munkálatokat irányította. A két kimagasló művész egyébként a templom különleges, nem díszítő, inkább narratív jellegű ólomüveg „festményeinek” megtervezésében is részt vett Schulekkel együtt.

Az alkotóknak köszönhetően a Mátyás-templomban sétálni és körülnézni felér egy rendhagyó történelemórával is, hiszen a falakon nemcsak a Biblia, de a magyar történelem jeles eseményei és egyéniségei is feltűnnek.

A kétezres évek közepén ismét jelentős felújítási munkálatok váltak szükségessé az addigra igencsak leromlott állapotú épületen. A részletes felmérés után kicserélték a közműveket, statikailag megerősítették a templom egyes részeit, az alagsorban modern közösségi teret építettek ki, megújult a kiállítóter. A restaurátoroknak is bőven volt munkájuk, hiszen helyreállítottak több száz négyzetméternyi ólomüveg ablakot, falfestményt, több ezer négyzetméternyi díszítőfestést és homlokzati kőburkolatot, több száz fából készült berendezési tárgyat, ajtót és kaput. A tető jellegzetes mintájú cserepeit a Zsolnay-gyár újra legyártotta, és az addigi ideiglenes oltár helyett készült egy új kőoltár is. Kívülről díszkivilágítást kapott a templom, hogy a Vár látogatói még inkább felfedezhessék különleges szépségét.

De a sok csodálatos képzőművészeti alkotás, építészeti bravúr mel-

lett ez a hely a budavári hívők számára elsősorban a szeretet, a hit és a közösség otthona, amelynek különleges hívása van mindenki számára. Még a laikus munkatársak ide vezető útja is különleges. Lapunknak a templom működéséért felelős gondnoki szervezet vezető munkatársa, Erdész Zoltán mesélt a templom varázslatos lelkiségéről, aki egy világcéget hagyott hátra azért, hogy itt dolgozhasson.

Miközben a templom kisebb-nagyobb csodáira hívja fel a figyelmünket, a lélek csodái is szóba kerülnek. Korábban egy biztosítónál dolgozott marketingmenedzserként. Bár egyre sikeresebb lett, mégis egyre kevésbé volt boldog, amikor jött ez a lehetőség. Azt meséli, amikor először találkozott Süllei Lászlóval, a templom plébánosával, azonnal tudta, hogy megérkezett. „Mielőtt felvettek ide, sokat találkoztunk és beszélgettünk Süllei atyával. Volt, hogy ebédelni hívott, volt, hogy az esti mise utáni kései időpontra. Ilyenkor mindig a lélek dolgai kerültek szóba. Nem arra volt kíváncsi, amit az ön-életrajzom is tartalmazott, hanem rám, a szó legemberibb értelmében” – idézi fel Erdész Zoltán.

A TEMPLOM KÜLÖNLEGES EVANGÉLIUMI ÁBRÁZOLÁSAINAK EGYIKE A SZENTHÁROMSÁG-KÁPOLNÁBAN LÁTHATÓ KEGYELEM TRÓNUSA OLTÁRKÉP.

Most egy közel 40 fős munkaszervezetet irányít, és minden nap élményt, örömet, belső töltkezést jelent számára. Legyen szó apró-cseprő ügyek intézéséről, állagmegóvásról, értékvédelemről vagy egy hangversenysorozattal kapcsolatos egyeztetésről, mindent ugyanazzal az elhivatottsággal és odafigyeléssel csinál, ami a hely kivételes szellemiségéből fakad.

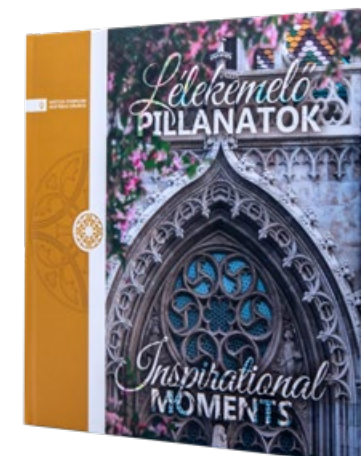
Szűkebb szakmája, a kommunikáció számára olyan terület, amely lényegét tekintve lélektől lélekig hat. Ezért is fontos, hogy aki ellátogat ide, az hasonló élményekkel gazdagodjon. Mint mondja, a Mátyás-templom méltán az egyik legvonzóbb turisztikai látványosság, mégis meg kell teremteni a feltételeket ahhoz, hogy ne sérüljön a hely szakralitása. Ez az elcsendesedés

helye, a belső rácsodálkozásé, azaz messze több egy látványosságnál: befelé látni tanítja meg az embert. Egyik kedvenc oltárképe, a kegyelem trónusa egy mellékkápolnában is ezt az üzenetet közvetíti. Meg-

Erdész Zoltán és a Mátyás-templom gondnokságának munkatársai nap mint nap azért dolgoznak, hogy ez a hely méltó módon őrizze meg és adja át a következő generációknak az itt őrzött egyházi, kulturális és történelmi örökséget. Munkájuk eredményeképp számos kitűnő könyv és album is született a közelmúltban

rendítően gyönyörű ábrázolása János evangéliumi tanításának: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” ✂

A SZÍV SZAVA

A CSEND VILÁGÁBÓL JÖTT EMBER

Adventi beszélgetés a lélek csendjéről
és a remény távlatáról Nagy Sándorral, a Mátyás-templom káplánjával.

✂ **Azt mondják, az embert életre-szólan meghatározzák a gyermek-kori élmények. Az ön gyermekkorában mi volt az, ami meghatározónak bizonyult?**

Olyan családban nőttem fel, ahol nem a szavaké volt az elsődleges szerep, hanem a jeleké, lévén a szüleim siketek. Otthon jelyelven beszéltünk, így számomra úgyszólván anyanyelvi képességgé vált a kifejezésnek és a megértésnek ez a szép és különös módja. Emlékszem, egyik tanárom azt mondta egyszer, hogy „Sanyi, te a csend világából jöttél”. Maig a szívemben őrzöm ezt a mondatot.

✂ **Zajos világban élünk, ami nem-igen kedvez az elcsendesedésnek...**

Pedig a csend lehetőség. Lehetőség arra, hogy meghalljuk Isten hang-

ját, és hogy figyelmünket belülré helyezzük. Ez persze nem könnyű, mert a világ és a mindennapok zaja csakugyan sok mindent képes túlkiabálni. A csönd azonban nagy segítségünkre lehet. Erre utal Avilai Szent Teréz is, amikor azt mondja: „Erőtök a csöndben és a bizalomban rejlik.”

✂ **A csend és a bizalom csakugyan testvérek?**

Csendben lenni egyfajta bizalmat is jelent önmagunk és a másik iránt. Bízni abban, hogy elbírjuk a csöndet, és mindazt, amit magával hoz.

És bízni abban, hogy képessé tesz minket a lényeges dolgok meglátására.

✂ **Egyetemi tanulmányait az ELTE biológia szakán végezte. Mi vitte a természettudományok felé?**

A természet szépsége és összetettsége mindig is lenyűgözött. Kezdetben ornitológus akartam lenni, majd az idegtudományok érdekeltek. A hallás idegrendszeri háttere és az ezzel kapcsolatos agyi folyamatok tanulmányozása fontos volt számomra. Nyilván családi indítástól.

2019 VÍZKERESZTJÉN TARTOTTÁK AZ ELSŐ OLYAN SZENTMISÉT A MÁTYÁS-TEPLOMBAN, AMELYEN SIKET ÉS HALLÓ HÍVŐK EGYÜTT IMÁDKOZHATTAK.

✂ **A tudomány világát hátrahagyva végül mégis egy másfajta hívásnak engedtem...**

A diploma megszerzése után mondtam igent az Úr hívására. A papképzést és a teológiai tanulmányokat az Esztergomi Hittudományi Főiskolán végeztem. Hat szép évet töltöttem ott.

✂ **2016-ban szentelték pappá. Hol kezdte el a szolgálatot?**

Szentendrén. Főszolgálatom az iskolai hitoktatáshoz kötődött. Az ottani katolikus iskolában tartottam iskola- és osztálymiséket, reggeli áhítatokat, valamint hittanórákat is a felső évfolyamokon tanuló diákoknak. Szép kihívás volt megérteni, hogy miképp lehet hitünk titkait a mai kornak megfelelően befogadható módon átadni.

A hit az életünk része. Ezért fontos, hogy élettel legyen a hittel való foglalkozás is. Előfordult olyan is, hogy ha szép idő volt, a hittanóra vége felé kimentünk az udvarra. Egy

✔ **Jelnyelvi tolmácsolás a 2020-as nagycsütörtöki szertartás alkalmából a Szent István-bazilikában, amelyet az EWTN katolikus televízió is közvetített**

ilyen alkalommal a gyerekek elkezdtek kosárlabdázni. Én meg, ahogy voltam, reverendában beálltam közéjük játszani. Közben a szünet is elkezdődött, és egyszer csak látom, egyre nagyobb a gyülekezet a pálya körül. Csodálkozó, mosolygós arcok. Úgy fest, nem mindennapi látvány lehetett egy reverendás kosárlabdás...

✂ **Szép pillanat lehetett. Szentendre után rögtön a Mátyás-templomba szólította a hivatása?**

Nagyon meglepetten ért, amikor megtudtam, hogy épp itt, a Mátyás-templomban lesz az új szolgálati helyem. Itteni új megbízatásom mellé a siketek lelkipásztori szolgálatát is feladatombul kaptam.

✂ **Milyen múltra tekint vissza a hazai siketpásztoráció?**

Közel fél évszázados. A hívő siketközösség lelki életének korábban sokáig a Budapesti Piarista Gimnázium kápolnája adott otthont. Mély benyomást gyakorolt rám, milyen különleges összetartás jellemzi ezt a közösséget. Többféle lelki és közösségi program erősíti ezt. Fontosnak tartom az akadályok legyűrését, az egymás közötti szakadékok áthidalását, a szeretet hídjainak építését. A kezdetektől kerestem az alkalmat és a lehetőséget a siket és a halló hívek találkozására.

✂ **2019 vízkeresztjén volt az első közös szentmise itt a Mátyás-templomban. A jel, a megjelenítés világa miképp gazdagítja a liturgiát?**

A liturgia önmagában is jel, a szimbolikus cselekedetek pedig mindig önmagukért beszélnek. Szavak nélkül is sok mindent tud elmondani, megjeleníteni egy-egy jel. Fontos és szép

CSENDBEN LENNI EGYFAJTA BIZALMAT IS JELENT ÖNMAGUNK ÉS A MÁSIK IRÁNT. BÍZNI ABBAN, HOGY ELBÍRJUK A CSÖNDET, ÉS MINDAZT, AMIT MAGÁVAL HOZ.

✔ **Idegenvezetés és tolmácsolás a Mátyás-templomban, amelyen hallássérült hívek ismerkednek a templom történetével**

küldetésnek tartom láthatóvá tenni a hallhatatlant, és kifejezni a láthatatlant.

✂ **Lelkünket is akadálymentesíteni kell ahhoz, hogy meghalljuk Isten igéjét?**

Jézus is erről beszél, méghozzá épp a siket gyógyításáról szóló történetben. Ebben szerepel egy arám szó, az effata, ami azt jelenti, hogy nyílj meg. Egy halló is lehet süket az Isten igéjére, miközben egy siket is képes lehet tiszta szívvel meghallani az örömhírt.

✂ **A mostani advent más, mint korábban. A világjárvány miatti karantén bezárja az embereket.**

Ferenc pápa úgy fogalmazott egyszer, hogy az advent a remény táv-

latát adja meg nekünk. Úgy vélem, most, ebben az időszakban nagy szükségünk van arra, hogy megerősítsük magunkban és egymásban a remény távlatát. Amikor betegség, szomorúság és bizony emberi tragédiák vetnek árnyékot mindennapjainkra, fontos tudatosítani magunkban, hogy nem a halálé az utolsó szó, hanem az életé.

✂ **Lukács evangéliumában az Úr a gyula így szól a pásztorokhoz: „Ez lesz a jel számotokra: találni fogtok egy kisdedet pólýába takarva és jászolba fektetve.”**

Jézus megszűntése csakugyan jel volt. Azzal, hogy az Isten megtestesült, emberré lett, azt juttatta kifejezésre, hogy egészen közel akar lenni hozzánk. Nagyon bátorító és felszabadító tud lenni az a gondolat, hogy az Isten nem valahol a távolban van, hanem itt akar lenni velünk. Jézus nem véletlenül mondja a tanítványainak: „Bátorság, én vagyok, ne féljetek.”

Ma még nem tudjuk, miképp alakul a karácsony, de azt igen, hogy az Isten ebben a helyzetben is leleményességre, kreativitásra hív bennünket. Ami eddig volt, az most nem tud ugyanúgy lenni. Ez igaz. De lehet máshogy. Hogy miképp, abban Assisi Szent Ferenc is segítségünkre lehet. Ő azt mondta: „Hirdessétek az evangéliumot. Ha kell, szavakkal is.”

✂ **Azaz elsősorban a tetteinknek kell beszélniük?**

A cselekvő szeretetről beszél Jézus is, amikor azt mondja tanítványainak, hogy arról ismernek meg majd benneteket, hogy szeretettel vagytok egymás iránt. Úgy hiszem, a karácsony igazi ajándéka éppen ez. Ahogy az isteni szeretet megtestesült, úgy nekünk is ezt a példát érdemes követnünk, hogy mi magunk is meg tudjuk testesíteni a szeretetet. Így lesz Jézus születése olyan ünneppé, amelyből mindannyian töltekezhetünk. ✂

NAGYON BÁTORÍTÓ ÉS FELSZABADÍTÓ TUD LENNI AZ A GONDOLAT, HOGY AZ ISTEN NEM VALAHOL A TÁVOLBAN VAN, HANEM ITT AKAR LENNI VELÜNK.

RÁD GONDOLOK!

ÜZENI A VÁRKERT BAZÁR ADVENTKOR

Az advent a várakozás, az elcsendesedés, a befelé figyelés időszaka. Nem csupán azt vesszük számba ilyenkor, milyen tennivalóink akadnak még az ünnepig, hogy minden tökéletes legyen, de napról napra elbúcsúzunk a mögöttünk álló évtől, helyére illesztjük magunkban annak eseményeit, emlékezetes pillanatait. Idén a karácsony is más lesz, mint ahogy megszokhattuk, a féltő óvatosság jegyében telik majd, de ettől még nem kell lemondanunk a szeretteinkkel közös örömről, még ha esetleg nem is személyes találkozás formájában éljük majd át. Akárcsak számos dolog ebben az évben, úgy egy kicsit ez a különleges ünnep is az online térbe költözik.

Az interneten ünnepli idén az adventet a Várkert Bazár is, hiszen a szabályoknak megfelelően átmenetileg bezárta kapuit a vendégek előtt, ám kulturális és közösségépítő munkáját tovább folytatja. A főváros ékszerdobozja nem a hagyományos adventi programokkal jelentkezik hát, hanem az online térben buzdítja közönségét arra, hogy legyen a kultúra a várakozás és a közös ünneplés eszköze. Karácsonyváró kampányának középpontjában egy igazán különleges adventi videókalendárium áll, amelynek köszönhetően versekkel, dalokkal, mesékkel

üzenhetünk szeretteinknek az év legfontosabb időszakában. Az advent első napjától egészen karácsonyig gyarapodó videósorozat kulturális, gasztronómiai és kézműves videói az ünnep egész ideje alatt megtekinthetők, így bármikor megüzenhetjük általuk szeretteinknek, hogy gondolunk rájuk.

Az egyedi videókalendárium „ablakaiban” hazai művészek adventi produkciókkal, ünnepi gondolatokkal, üzenetekkel emlékeztetnek a közelgő karácsonyra. A 24 videóban olyan ismert emberekkel találkozhatunk, mint Mező Misi, Rúza Magdi, Palya

Bea, Vecsei H. Miklós, Gianni Annoni, Mautner Zsófi, Hámos Gabriella, Lackfi János, Jordán Adél, Farkasházi Réka, Szabados Ágnes, Szalóki Ági, Gryllus Dániel, Koltay Anna, Juhász Anna, Ugron Zsolna, Hirtling István, Járai Márk, Csuja Imre, valamint a Grecsó fivérek.

Az adventi videókalendáriumot a Várkert Bazár weboldalán érhetik el az érdeklődők, az ünnepi tartalmakért pedig a szervezők Facebook-oldalát érdemes követni. Üzenjük meg a Várkert Bazárral rokonainknak, barátainknak és mindenkinek, aki fontos számunkra, hogy gondolunk rájuk! ❄️

Fortépan/GGAABB00

▶ GENERÁCIÓKON ÁTIVELŐ ÖSSZETARTOZÁS

A karácsony az elmélyülés ideje, sokat gondolunk ilyenkor szeretteinkre, fel-felvillan számos múltbéli emlék, hol szépek, hol keserűek. Gyakran fellapozzuk ilyenkor régi fotóalbumainkat, a fényképek pedig újra és újra emlékeztetnek arra, hogy ugyan az ünnep külsőségeiben sokat változott az idők során, de a lényege, az embereket összekötő szeretet, változatlan. Amennyiben egyik kellemes decemberi sétánk a Várkert Bazár kertjébe vezet, különös időutazás részesei is lehetünk. A Fortépan közösségi fotóarchívum 24 képe fogad itt bennünket, amelyek letűnt idők karácsonyairól mesélnek nekünk. A képeken, noha más-más korban készültek, mégis az ünnep generációkon átívelő, állandó lényegére ismerhetünk.

EGY LEVÉLTÁR SZÜLETÉSE

Több mint 300 kilométernyi iratanyag, több mint 62,2 millió mikrofilmfelvétel, számtalan pecsét, térkép, fotó, oklevél.... A Magyar Nemzeti Levéltár évszázadok óta őrzi nemzeti történelmünk és kultúránk kisebb-nagyobb mozzanatait, pótolhatatlan dokumentumai azonban nem csupán a letűnt koroknak állítanak emléket – segítségükkel lehetővé válik minden soron következő generáció számára, hogy a múlt tapasztalataiból merítkezve építhessen még okosabb jövőt.

A LEVÉLTÁR 1923-BAN ÁTADOTT NEOROMÁN STÍLUSÚ PALOTÁJA KORA EGYIK LEGMODERNEBB LEVÉLTÁRÉPÜLETÉNEK SZÁMÍTOTT EURÓPÁBAN.

Fortepan/Friss Járóka

NÁDORI KÖZREMŰKÖDÉSEL

A Magyar Nemzeti Levéltár története a középkorba nyúlik vissza: már az Árpád-házi uralkodók idejéből van ugyanis tudomásunk hasonló archívumokról, ám ezek tartalma a török hódoltság alatt javarészt megsemmisült. Az ország szempontjából fontos, a rendek jogait bizonyító dokumentumok biztonságos őrzésére való törekvés a 18. század elején újra felerősödött, 1723-ban már törvény-cikk is elrendelte, hogy a köziratokat az ország levéltárában kell elhelyezni. Noha még az intézmény helyéről is határoztak – a korabeli magyar fővárosban, Pozsonyban található országházban tervezték kialakítani –, mégis évtizedeknek kellett még el-

☞ **A Magyar Nemzeti Levéltár Bécsi kapu téren álló épületének terveit Pecz Samu műegyetemi tanár készítette**

telniük ahhoz, hogy a tervből kézzelfogható valóság legyen.

Ugyan Pálffy Miklós nádor a törvény megszületése után megkezdte az intézmény alapjainak lefektetését, és elindította az iratok gyűjtését, ahhoz azonban, hogy a levéltár 1756-ban a gyakorlatban is megkezdhesse működését, gróf Batthyány Lajos nádor kitartó szervezőmunkájára volt szükség. Batthyány számos korabeli (többek között bécsi és horvát) példán felbuzdulva 1753-ban kezdett nagy erővel a levéltár megszervezésének. Nem csupán Mária Teréziánál járt közben az ügy érdekében, de felhívást intézett a magyar világi és egyházi főmértóságokhoz, vármegyékhez és nemesi családokhoz is, melyben arra kérte őket, hogy adják át országos jelentőségű irataikat intézményi megőrzésre. Noha fáradozásai eleinte csekély sikerrel kecsegtettek – például az uralkodónő sem tett érdemi lépéseket az ügy érdekében –, lassan mégis gyűlni kezdtek az iratok, így 33 évvel a róla született törvény után elindulhatott az Ország Levéltára a pozsonyi országház két szobájában. Az intézmény – amely elsősorban a rendi országgyűlést és a nádort szolgálta – közel három évtizedig működött itt, majd 1784–1785 folyamán Budára költözött.

☞ **Németújvári gróf Batthyány Lajos 1751-től 1765-ben bekövetkezett haláláig volt az ország nádora, Mária Terézia királynő uralkodása alatt. Ő volt az utolsó magyar származású nádor**

ÚJ CÉLOK, ÚJ IRÁNYOK

Az az igény, hogy a levéltár a 18. században kialakított feladatkörénél összetettebb működéssel bírjon, és egy nyitott, alapvetően a történelmi tudományos kutatást szolgáló intézmény legyen, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején fogalmazódott meg, ám annak bukása ellehetetlenítette a terv végrehajtását. Az akkoriban már 350-400 folyóméternyi anyagot őrző intézmény állományának gyarapodása egészen

☞ **Pauler Gyula a müncheni, berlini, drezdai, brüsszeli, hágai, párizsi és bécsi levéltárak berendezését áttanulmányozva dolgozta ki az Országos Levéltár szervezetét és ügykörét**

a kiegyezésig szünetelt. 1867 után a korabeli történelemszakszervelet ismét szeretett volna szakítani a levéltár addigra elavult rendszerével, és indítványozták egy teljesen új „magyar királyi államlevéltár” létesítését. Kezdeményezésük sikerrel járt: 1874 őszén a minisztertanács elrendelte, hogy az Országos Levéltárnak rendelkezésük alá a volt kormányhatóságok levéltárait és irattárait, továbbá az időközben Budapestre szállított ma-

☛ **A második világháború alatt a Magyar Országos Levéltár alig több mint két évtizede birtokba vett épülete súlyos károkat szenvedett, a torony életveszélyessé vált (az épületet később e nélkül állították helyre)**

gyar és erdélyi kancelláriai, valamint erdélyi főkormányzói levéltárakat. Így jött létre az új Országos Levéltár, amelynek élén majd három évtizedig Pauler Gyula jogász és történész állt.

Kinevezése után Pauler nyugat-európai tanulmányútra indult, majd külföldön szerzett tapasztalatait felhasználva fogott hozzá a levéltár megszervezéséhez. 1903-ban

☛ **Az épület díszes tetőcserepei a pécsi Zsolnay-gyárban készültek**

bekövetkezett halálakor már 15 000 folyóméter levéltári anyag állt a raktárakban. Igazgatása alatt jött létre a mai diplomatikai levéltár magja, a középkori oklevelek gyűjteménye is – az intézmény legrégebbi eredeti oklevele 1109-ből származik. Ekkoriban a levéltár egy Bécsi kapu téri házban működött, 1911-ben azonban döntés született arról, hogy új épületet kapjon az intézmény. Az addig használt épületet 1913-ban elbontották, a helyén pedig megindult az építkezés, amely az első világháború eseményei és következményei miatt (katonai behívások, pénzhiány, szükségintézkedések) hol szünetelt, hol pedig teljesen leállt. Több mint egy évtized után, 1923-ban foglalhatta el csupán az intézmény a Bécsi kapu téren álló, kifejezetten levéltári célra készült neoromán stílusú palotát, amely kora egyik legmodernebb levéltárépületének számított Európában – mindent úgy, hogy az eredeti terveknek egy része el sem készült, az épület egyik szárnya végül nem épült fel.

☛ **A Magyar Országos Levéltár munkatársai rendezik a második világháborús ostrom során súlyosan megrongálódott levéltár dokumentumait**

☛ **A levéltár nagy kutatóterme 1956-ban**

HARC A TÜZZEL

Nagy szükség volt már ekkoriban a helyre: egy 1922-es törvény értelmében ugyanis a fő állami hivatalok számára kötelezővé vált a 32 évnél régebbi iratok beszolgáltatása a levéltár számára.

A felbecsülhetetlen értékű, pótolhatatlan állomány megóvása kétségbeejtő feladatot rótt a levéltár munkatársaira a második világháború leg-sötétebb hónapjaiban. 1945 elején az épület számos találatot kapott, tüzek keletkeztek, aminek következtében 3100 polcfolyóméternyi irat megsemmisült.* Ez az akkori állomány 16 százalékát jelentette, ráadásul számos további irat került a romok alá vagy

*Az irat- és polcfolyóméter levéltári mértékegységek. Egy iratfolyóméter mennyiségű az a levéltári iratanyag, amely lapjával egymásra vagy egymás mellé téve egy méter hosszú. Egy polcfolyóméternyi pedig, amely egy raktári polcon elhelyezhető.

☛ **A Magyar Nemzeti Levéltár főbejárata 2020 elején. Az épület belső tereinek gazdag díszítését annak idején Klebelsberg Kuno vallás- és közoktatásügyi miniszter elképzeléseinek megfelelően alakították ki**

szóródott szét. Az intézmény 1946 végén volt képes újra kutatókat fogadni.

A háború utáni években született meg a Levéltárak Országos Központja, ez alá rendelték az államosított megyei és városi levéltárakat, valamint az Országos Levéltárat is. Bővült az intézmény hatásköre is: ekkoriban az iratoknak már 5-10 évvel keletkezésük után levéltárba kellett kerülniük, valamint az intézménynek kötelessége lett, hogy az állami, a tanácsai és a gazdasági szervek iratselejtezéseiben is közreműködjön.

Ahogy a második világháború, úgy 1956 eseményei sem voltak kegyesek az iratállománnyal. November 6-án tűz ütött ki az épületben egy becsapódó gyújtógránát következtében, a napokon keresztül tomboló lángokban pedig körülbelül háromszor annyi irat veszett oda, mint 1945 első hónapjaiban. A korabeli vizsgálatok azt is megállapították, hogy az

iratanyag mentésében kiemelt szerepük volt a budai Vár lakosainak, valamint a Műszaki Egyetem várbéli kollégiumában lakó egyetemistáknak, akik a tűzzel dacolva dobálták ki az iratcsomókat a szomszéd épület udvarára. A tűz csupán november 12-én szűnt meg.

A hetvenes évekre a pusztítás ellenére is 39 000 folyóméternyire szaporodott az Országos Levéltárban őrzött iratanyag. Ekkoriban már közel ezerre rúgott a kutatók éves száma, sőt a hidegháborús viszonyok enyhülésével már külföldi kutatók is látogatták az intézményt, amely a hetvenes években gyorsmásolókat, a nyolcvanas években pedig személyi számítógépeket szerzett be a kutatói és levéltári munka megsegítésére. Számos segédlet is könnyítette már ekkor az iratanyagban való eligazodást.

2012-ben a Magyar Országos Levéltár és a megyei levéltárak bevonásával létrejött a Magyar Nemzeti Le-

☛ **Az Erdélyi Nagyfejedelem rangemelő oklevele 1765-ből**

véltár, amely Budapesten három épületben, az I. kerületi Bécsi kapu téren, a Daróczi úton és az óbudai Lánglilium utcában működik. Több mint 300 ezer irat-folyóméternyi forrásanyagával az egyik legnagyobb kulturális intézmény Magyarországon. Ez a nemzetközi méretekben is tekintélyt parancsoló iratmennyiség napjainkban is a kutatók egyik legfontosabb igazodási pontját képezi. ✂

▶ **A LEVÉLTÁR TÖRTÉNETÉNEK** legalaposabb feldolgozása Lakos János *A Magyar Országos Levéltár története* című könyvében olvasható.

MAGYAR MADONNÁK

MÁRIA ÉS A KISDED A KÉPZŐMŰVÉSZETÜNKBEN

**A VELEMÉRI SZENTHÁROMSÁG-
TEPLOM ITT LÁTHATÓ 14. SZÁZADI FRESKÓI
ÉS A HOZZÁJUK KAPCSOLÓDÓ MISZTIKUS
FÉNYJÁTÉK A MA EMBERÉT IS
ELVARÁZSOLJA.**

A kereszténység legszebb és legbensőségesebb ünnepe a karácsony, középpontjában a gyermek Jézussal és édesanyjával, Szűz Máriával. A pillanat, amikor a Madonna kezében tartja a gyermeket, mindenki számára személyesen átélhető élménye a várakozás beteljesülésének, a végtelen szeretetnek és a megismételhetetlen csodának. A magyar képzőművészet is gazdag a Mária- és a gyermek Jézus ábrázolásokban: nem véletlenül, hiszen a boldogságos kismamát egyben Magyarország védőszentjeként is tiszteljük.

Velemér egy egészen kicsiny, alig nyolcvanlelkes őrségi falucska az ország nyugati szélén. A település déli végében, a Papréten található hazánk legkülönlegesebb román kori temploma, a Szentháromság-templom, mely a 14. században épült, és a fény templomaként is ismert. Nevét arról az egyedi fényjátékról kapta, melyet az ablakain beszüremkedő napfény hív elő. Jeles napokon ugyanis a sugarak mindig az adott ünnepkörhöz kapcsolódó freskórészletekre vetülnek.

A számos bibliai jelenet között Szűz Mária is megjelenik a freskókon,

ölében a kiseddel és az őt megáldó Cábriel arkangyallal, valamint a „párthus mágusokkal”, azaz a háromkirályokkal. Ez a jelenet varázslatos módon épp a téli napforduló hajnalán világosodik meg.

Nagyjából kétszáz évvel későbbi a máig legismertebb magyar Mária és kiseddel ábrázolás, mely a titokzatos kilétű gótikus M.S. mester nevéhez fűződik.

A *Mária látogatása Erzsébetnél* című 1506-os képet eredetileg vélhetően egy oltárkép részének szánta alkotója. A festmény a két áldott állapotban lévő szent asszony, Jézus és Keresztelő Szent János várandós

➤ **M.S. mester** Mária látogatása Erzsébetnél című képe, mellette a Jézus születése című alkotás

édesanyjának találkozását ábrázolja érzékeny lírával és beszédes szimbolikával.

A tervezett oltárképnek egy másik részében az alkotó Jézus születését is megörökítette, hasonlóan szimbolikus formában. A képen a meztelen gyermek felett Mária áll imára kulcsolt kézzel. A környezet inkább idéz egy palotát, mintsem istálló, noha a háttérben egy szarvasmarha és galambok is látszanak. A kisedet a kép bal oldalán fekszik egy fehér lepedőn, kezét anyja felé áldásra emeli. Mária mö-

gött egy idős, bölcs alak áll, kezében a Jézus szimbólumának számító lámpással, a gyermekre tekintve, aki majd fényt hoz az emberek számára. A háttérben vadászok és szántóvetők, a közelebbi alakok imára ereszkedve, a hátul lévők napi munkájukat végezve. A képen hat angyal is feltűnik: három gyermek angyal a kisedet fejcskáját simogatja mosolyogva, három felnőtt angyal pedig egy üzenetet emel a magasba a kép tetején.

Ez a fajta gyengédség a jóval későbbi magyar Madonna-ábrázolásokon

➤ **Franz Anton Maulbertsch (1724–1796)** négy évtizeden át alkotott hazánkban, legszebb freskói a sümegi plébániatemplomban láthatók. Munkáit furcsa, gótikus figurák, éteri színek jellemzik. Ilyen az ő *Madonnája is a Jézus családja című festményen, ahol a kisedet és édesanyját csupa idős alak veszi körbe*

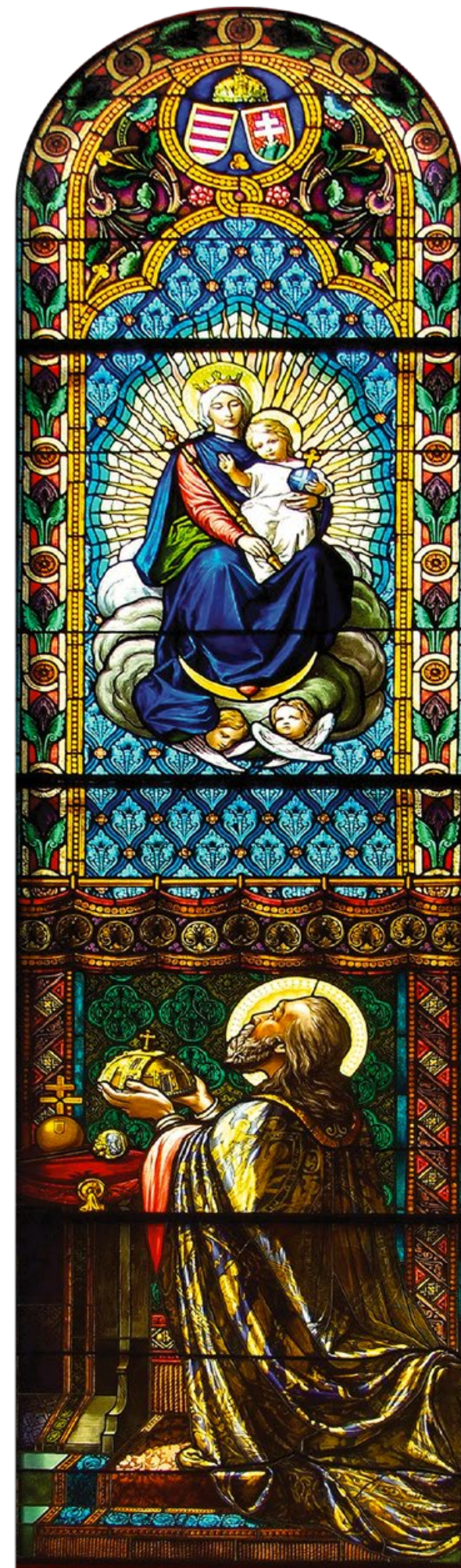
➤ **Benczúr Gyula** A napkeleti bölcsek hódolása a kisedet Jézus előtt című oltárképe a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség templomában látható

➤ **Szent István** felajánlja országát Máriának, **Róth Miksa** üvegablaka

is visszaköszön. Ugyanezt látjuk viszont Benczúr Gyulánál is. Az ő Máriája az egyik legjellegzetesebb magyaros paraszt Madonna-ábrázolás. A béke szelíd szigete egy viharos, zavaros világban, a három király pedig mintha rácsodálkozna erre a békére, s egyben övni, védené is a kismamát és gyermekét a sötét külvilágtól. Egy katona, egy pap és egy kereskedő benyomását keltik a képen, a háttérben pedig egy másik gyermek is megjelenik: ő az egyetlen egyébként, aki nem a kisbabára

tekint, hanem kérlelően fohászkodva néz fel az égre.

Nekünk, magyaroknak Mária jelentősége különösen nagy, hiszen a Madonna egyben az ország védőszentje is, nem csoda hát, ha számos képzőművész megörökítette a Szentanyát ilyen kontextusban. Róth Miksa mesészerű üvegablakán azt a jelenetet látjuk, amikor az államalapító Szent István királyunk oltalmába ajánlja az országot. ❁

KÉZMŰVES KARÁCSONY

EGYEDI AJÁNDÉKOK ÉS DÍSZEK

A szeretet ünnepe és az új év köszöntése az év legkülönlegesebb időszaka. Ezek a hetek a várakozásról, a reményről és az örömről szólnak mindannyiunk életében. Évről évre arra törekszünk, hogy igazán különlegessé tegyük ezt az időszakot szeretteink számára. Sokat töprengünk az ajándékokon, otthonunk ünnepi díszbe öltöztetésén, járjuk a boltokat, böngésszük az internetet, pedig a legemlékezetesebbek sokszor azok a meglepetések, amelyeket mi magunk, a két kezünkkel készítünk. Azok, amelyekre a pénznél jóval értékesebb dolgokat áldoztunk: időt, figyelmet és személyességet. Ilyen ötletekből gyűjtöttünk össze most mi is egy csokorra valót.

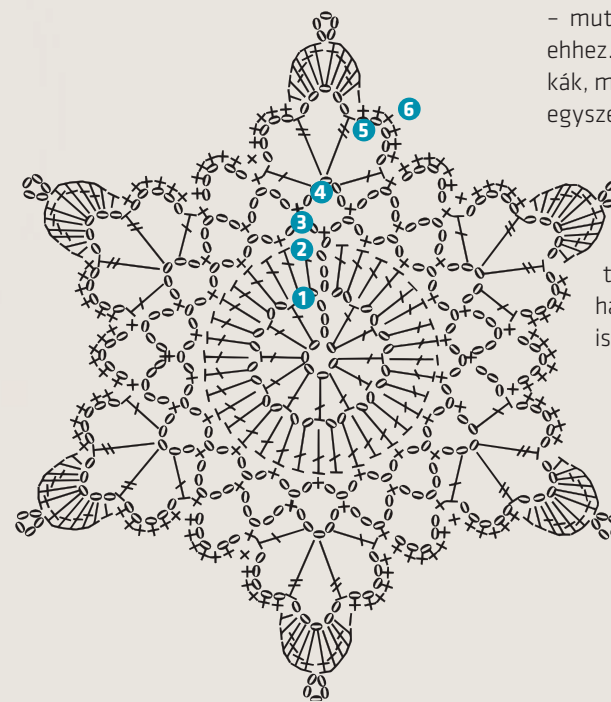
MÉZESKALÁCS KICSIT MÁSKÉPP

Egy szép asztaldísz karácsonyi ajándékaink favoritja lehet. Tetszés szerinti méretben készíthetjük kedvenc mézeskalács-receptünk segítségével. A kompozícióhoz 9-10 db ötágú csillagot kell a vékonyra nyújtott tésztából kivágnunk. Figyelem, a csillagoknak egyre csökkenő méretűnek kell lenniük, ezért ennek megfelelő sablonokkal kell dolgoznunk. Cikkünk végén ehhez segédletet mellékelünk.

A képen látható formák mindegyikéből 2-2 darabot érdemes kivágni a tésztából lisztbe mártott éles kés segítségével. A kiszült csillagokat aztán a legnagyobbval kezdve, egymáshoz képest kissé elforgatva, tojásfehérjéből és porcukorból készült mázzal ragasszuk egymáshoz! Kb. fél nap száradás után szintén cukormázzal, esetleg kandírozott gyümölcscsel vagy francia drazsével fel is díszíthető a kis fenyő.

APRÓ HORGOLT CSODÁK

Manapság a textilipari tömeggyártás ellenpontjaként reneszánszukat élik a kézműves textíliák, a kötött, horgolt vagy épp makramétechnikával készült ruhaneműk, lakástextilek és dekor tárgyak.

- láncszem
- × rövidpálca
- └ egyráhajtásos pálca
- ┘ kétráhajtásos pálca

Érdeemes tehát elővenni a horgolótűt, annak pedig, aki még nem próbálta, érdemes megtanulnia ezt a művészi kézimunka-technikát. Ezt rengeteg oktatóvideó is segíti az interneten.

Álomszép horgolt díszeket, hópehelyeket, csillagokat, angyalkákat, de színes fonalból akár fenyőfát is készíthetünk ezzel a technikával. A kész díszeket mártsuk sűrű cukros vízbe vagy keményítő-s folyadékba, így száradás után kemények és tartósak lesznek.

Mi most egy kis karácsonyi horgolt csillag mintáját adjuk közre, amiből a cérna vastagságától függően kisebb vagy nagyobb egyedi karácsonyfá- vagy asztaldísz, terítő vagy akár fülbevaló is készülhet.

HOGYAN VONJUK BE A GYEREKEKET?

A gyerekekben is felébred ilyenkor a vágy a lakás ünnepi díszítésére és arra is, hogy ők is megajándékozhassanak másokat. A nagyszülőknek esetleg rajzolnak valamit, besegítenek a mézeskalácssütésbe is, ám a hosszú téli szünetben jó, ha vannak még ezen túl is érdekes kihívások számukra.

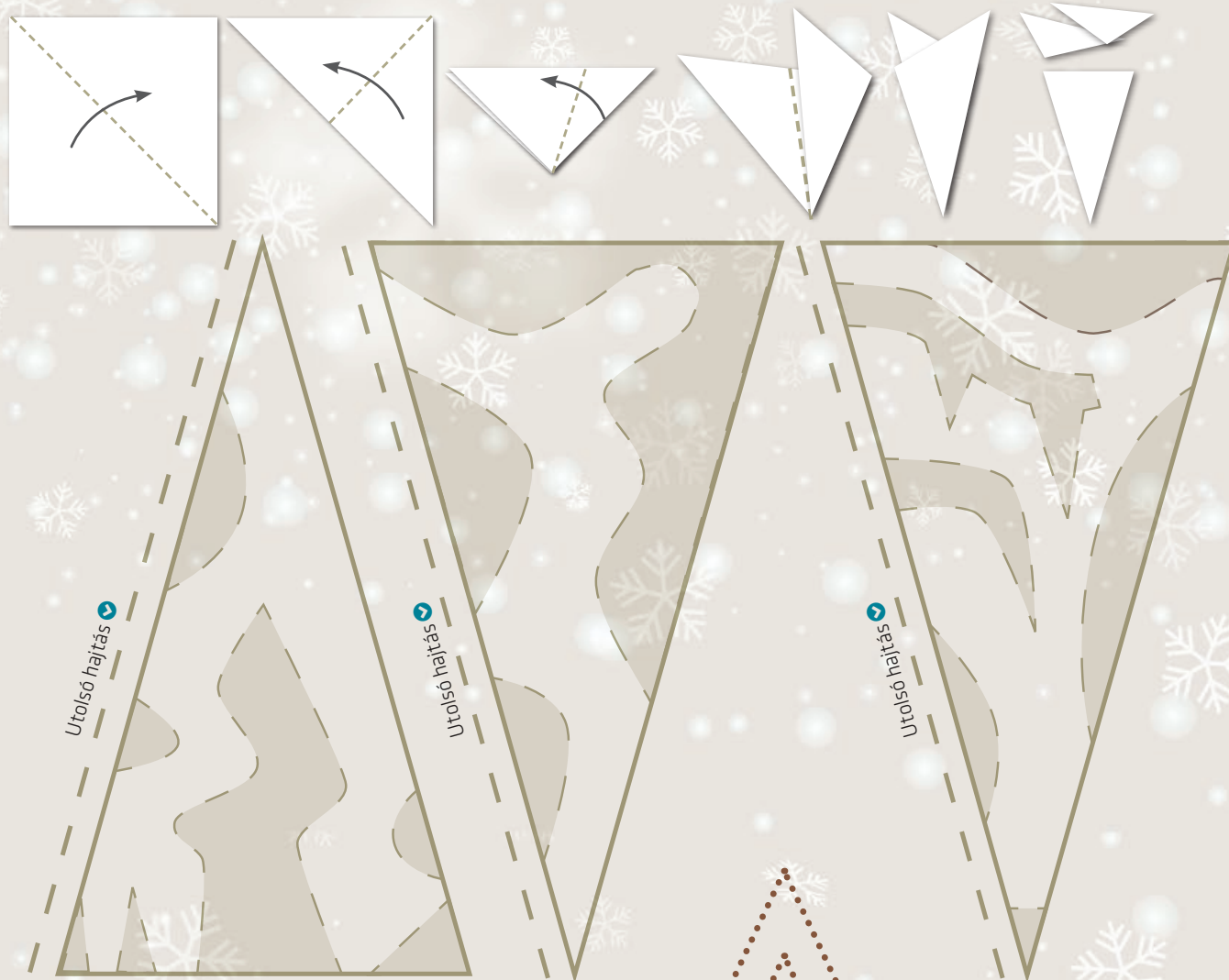
Két legfontosabb segítőtársunk ebben a színes papír és a filcanyag lehet. Előbbiből igazán látványos hópihéket vághatunk ki, amelyekből csodaszép ablakdíszeket készíthetünk – mutatunk is egy jól bevált sémát ehhez. A színes filcdarabokból angyalkák, mézeskalács emberkék, de akár egyszerű köralapú karácsonyfadíszek is készülhetnek.

A rövidáruboltokban az alapanyagban és a színes hímzőcérnán kívül legömbölyített hegyű, vastagabb tű is kapható, amellyel már az 5-6 évesek is ügyesen bánnak.

**A HORGOLT CSILLAG
KARÁCSONYFA- ÉS AJÁNDÉK-
DÍSZ IS LEHET, HÓFEHÉR ÉS
SZÍNES FONALBÓL IS
NAGYON MUTATÓS!**

✂ **Sémák papírcsillagokhoz:**

A4-es lapból vágjunk ki négyzeteket, majd hajtsuk átlósan kétszer félbe. Ezt követően az ábrán látható módon hajtsuk be a két szélét, végül vágjuk egyenesre, hogy a képen látható formát kapjuk. Másoljuk rájuk a fenti formákat, és a sötét részeket vágjuk ki!

✂ **Mézeskalács karácsonyfa:** a képen látható csillagok mindegyikét másoljuk át papírra, és a tésztából mindegyik méretből vágunk ki 2-2 darabot. Ha kiszültek, kissé elforgatva egymástól helyezük őket egymás tetejére csökkenő átmérő szerinti sorrendben. Az egymás feletti csillagokat sűrű cukormasszával ragaszthatjuk össze. ✂

BUDAVÁRI KARÁCSONYI MÉZES SÜTEMÉNY

BUDAVÁRI MÉZES

Hozzávalók:

- ✂ 30 dkg finomliszt
- ✂ 1 csomag sütőpor
- ✂ 1 ek. mézes fűszerkeverék
- ✂ 12 dkg durvára vágott dió
- ✂ 5 tojás
- ✂ 10 dkg méz
- ✂ 5 dkg porcukor
- ✂ 0,5 dl tej
- ✂ 10 dkg baracklekvár

Elkészítés:

A tojásokat a mézzel és a porcukorral 10-12 perc alatt habosra keverjük. A lisztet a sütőporral, a mézes fűszerkeverékkel és a durvára vágott dióval összekeverjük, majd óvatosan a habos tojásos alaphoz adjuk, a tejjel közben óvatosan lazítjuk. Kivajazott, lisztezett tepsibe vagy tortaformába töltjük, tetejére rádobjuk az apró almakockákat, és 150 fokon megsütjük. Gyorsan, kb. 20 perc alatt megsül. Ha a tészta kihűlt, a tetején vagy félbevágva a közepén barackkissel is megkenhetjük. Tetejét díszítjük cukormázzal és kandírozott gyümölcsökkel is.

A karácsonyi ünnepek nem múlhatnak el Budaváron sem anélkül, hogy valamilyen mézes sütemény ne kerülne az asztalra. Ennek a jóízű és egészséges hagyománynak számos eredője van.

Az adventi időszakra esik Szent Ambrusnak, a méhészek védőszentjének ünnepe. A legenda szerint a későbbi püspököt csecsemőkorában méhek lepték el az udvaron, de nem bántották őt. Ékes, szívhez szóló beszéde miatt később mézajkú prédikátornak is nevezték a 4. századi milánói püspököt, akinek odaadó Szűz Máriatisztelete nagy hatással volt több későbbi pápára.

A méz egyébként a tejjel együtt egy régi szimbolikus magyarázat szerint az emberi és isteni természetnek Jézusban való egyesülését, egységét is jelképezi. A hagyomány úgy tartja, hogy a mézelő méhek a Boldogszszony szívéből, illetve könnyeiből erednek, a népi gyógyászat egykor ezzel magyarázta a méz jótékony egészségügyi tulajdonságait is. A méz és a tej mellett egyébként a dió és az alma is ősi Krisztus-jelképek: a dióhéjban rejtőzködő termés a Megváltót szimbolizálja anyja méhében, majd a sziklasírban, hogy utána az embereknek

karácsonyi üdvössége, húsvéti eledele és öröme lehessen. Az alma pedig magát a Kisdedet jelképezi.

Egy igazán jóízű, hagyományos karácsonyi süteménynek épp ezek az összetevők a lényegi elemei: dió, méz, esetleg alma és tej.

A számos mézessütemény-recept közül mi most a budavári mézes receptjét ajánljuk. Az ízletes, könnyű és könnyen elkészíthető, tepsiben vagy tortaformában is kisüthető sütemény lokális kötődése ma már a homályba vész, annyi azonban bizonyos, hogy a környéken számos híres mézeskalács-készítő műhely működött, talán innen indult hódító útjára egykor a következő recept.

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban voltak, de sokszor el is voltak zárva a látogatók elől.

Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra. Reméljük, ez is elősegíti, hogy a jövőben is megtiszteljenek bennünket figyelmükkel, bizalmukkal.

JÓ ÜTEMBEN HALAD AZ EGYKORI SZENT ISTVÁN-TEREM REKONSTRUKCIÓJA

A Budavári Palota déli összekötő szárnyának rekonstrukciója során helyre-állítjuk a palota eredeti, Hauszmann Alajos által megálmodott sziluettjét, illetve az egykor itt található Szent István-termet, amely a századforduló magyar iparművészetének kiemelkedő jelentőségű alkotása volt, ám a második világháború alatt teljesen megsemmisült.

A munkák során a Kemál Atatürk sétány egy részét várhatóan 2021. augusztus végéig le kell zárunk, de ez idő alatt a sétány mellett ideiglenes utat biztosítunk az erre közlekedők számára, amelynek területét a lezárást követően rehabilitálni fogjuk.

MEGÚJULNAK A VÁRFALAK ÉS A HABSBERG KAPU IS

A várfalak fejlesztésének célja, hogy megszűnjenek a balesetveszélyes szakaszok, és a látogatók eddig be nem járható területekre is eljuthassanak. A falak átfogó rekonstrukciója évtizedek óta várat magára, ennek előkészítésére megkezdődtek a falkutatások és feltárások a keleti és déli várfalszakaszok mentén. A felújítás első ütemében a munkálatok a Déli kertek területén, a Habsburg kapunál, illetve az Ellyps sétány déli részén vették kezdetüket. A következő fél évben megkezdődik a sokáig gondozatlan, a várfalakat is károsító gyomfákkal benőtt zöldfelületek és sétányok baleset-mentesítése is.

Restaurátori munkákkal hamarosan kezdetét veszi a Habsburg kapu, illetve a kapu mellett található, turulmadarat ábrázoló szobor felújítása. A Savoyai terasz a munkálatok ideje alatt egy ideiglenes közlekedőhídon keresztül érhető majd el.

ÉV VÉGÉRE BEFEJEZŐDNEK A MUNKÁK A SZENT GYÖRGY TÉREN

Év végére befejezzük a Szent György teret és környezetét érintő munkákat. Az egykori József főhercegi palota területét határoló rácsos kerítést elbontottuk, helyette egy mellvédmagasságú pallófalat alakítottunk ki, amely úgy segíti elő a terület biztonságos elkerítését, hogy közben a rommezőre is beláthatnak az érdeklődők. A térre új növényeket telepítünk, illetve pihenőhelyeket is kialakítunk, de megújulnak a terület burkolatai is – kiemelt figyelemmel az akadálymentesítésre.

A Savoyai teraszon a balesetmentes közlekedés érdekében felújítottuk a bazalt kockakő burkolatot, pótoltuk a sérült, hiányzó elemeket, és szintbe hoztuk a megsüllyedt részeket.

A munkák sehol sem akadályozzák jelentősen a gyalogosközlekedést.

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra csábítjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése tehát: melyik híres, várbéli épület részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét január 5-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire. A nyerteseket személyesen is értesítjük, valamint nevüket közzétesszük a Nemzeti Hauszmann Program Facebook-oldalán.

	ERKÉLY	KUBA KÖZEPE!	RÓMAI 500	MŰHOLD-FÉNYKÉPEZŐ KAMERA	HAJDANI, EGYKORI	
1						Á
... AETERNO			ELÖNY SZÖRMÉS BŐR			
LITER		TERELŐ-KUTYA				
FUTAMVÉG!		OSZTRÁK AUTÓJEL				
	2	PÁRATLAN ÚR!	ERŐSEN ÓHAJT ... IT BE (BEATLES)		AZ IDŐ JELE TENGERI EMLŐS	UTÓIRAT
TÜDŐ LATINUL				PÉCS CENTRUMA! KÖZÉPEN LEÁSI!		FESZÜLTÉG JELE VASCŐ KÖZEPE!
TERÜLET JELE		ELEKTRON JELE OMÁNI AUTÓJEL	ARISZTOKRATIKUS ZENEI HANG			
	L			INDULATSZÓ	TECHNÉCIUM VEGYJELE	

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajkoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

VÁRKERT BAZÁR

Rád gondolok

Üzenj verssel, dallal
advent minden napján!

varkertbazar.hu/radgondolok

#rádgondolok

VÁRKERT
BAZÁR